

En de winnaars zijn...

DVHN STREEKTAALPRIJZEN

Zondag 1 maart worden de Dagblad van het Noorden Streektaalprijzen uitgereikt. Dat gebeurt wederom in twee categorieën: cd/dvd en boeken. Vooruitlopend op het finale oordeel van de jury stellen wij de genomineerden voor.

Louis van Kelckhoven, Jan Wierenga & Joep van Ruiten

Uitreiking in Roden

De DvHn Streektaalprijzen worden 1 maart uitgereikt in theater De Wisinghthof in Roden. Aanvang 14.00 uur, einde omstreeks 16.30 uur. Iedereen is welkom, toegang gratis.

Oet schoulkraant

Kunny Luchtenberg uit Uithuizen schreef in het Gronings een bundel met kinderverhalen, getiteld *Oet schoulkraant*. 't Is geschikt veur kiender in de grondschouleeftied en veuraal bedould om t Grunnegs aan t jonkgoud deur te geven, zo wordt de bundel aangeprezen.

Bijzonder is ook dat de illustraties in het 64 pagina's tellende boekje zijn gemaakt door de (toen) negenjarige kleindochter van de auteur.

Schrijfster/dichteres Kunny Luchtenberg is op streektaalgebied geen onbekende in het Groningerland. Op haar naam staan onder meer drie dichtbundels: *Rondomrond*, *Dwarrels* en *Pluusters*. Ze bedient zich van het Gronings omdat ze zich daarin beter kan uiten dan in het Nederlands. „De streektaal ligt dicht bij mijn gevoel. Bronnen van inspiratie zijn voor mij het wad, de polder en de maren”, liet ze al eens optekenen in deze krant. „Ze raakt de ziel van de Groningers”, stelde haar uitgever stichting Uitgaven Noord-Groningen. „Kunny droomt in het Gronings van het onzichtbare. (...) Ze raakt de ziel van de Groninger.” (JW)

Lassa dut bosschoppen

Het zal de droom zijn van iedere prentenboekenmaker: een personage bedenken dat overal welkom is. Wat Dick Bruna lukte met Nijntje en Max Velthuis met Kikker is Esther en Kirsten Plomp gelukt met Lassa. Al meer dan tien jaar struint deze eigenwijze peuter met haar konijn de wereld af.

Sinds enige tijd doet Lassa dat ook als toepassing voor slimme telefoon en tablet. En wat blijkt: ze spreekt niet alleen Nederlands, Fries en Spaans, dankzij Riemke Bakker is ze ook het Gronings machtig. Drie hoofdbestanddelen telt *Lassa dut bosschoppen*. We kunnen ons laten veurlezen, we worden uitgenodigd om te vertellen wat we zien en we mogen boodschappen zuiken – wat natuurlijk geld kost.

Het avontuur is onbetaalbaar, net als de lessen die Lassa ons leert. Spelen met taal is leuk. Wie op jonge leeftijd met streektaal in aanraking komt, zal die taal op ook latere leeftijd blijven gebruiken. Helemaal als het Gronings in de herinnering voortleeft als intiem en vertrouwd. „Binnen wie kloar”, vraagt Knien. Of zullen we nog een keer? (JvR)

Van schossel tot slingerpad

Stichting Handboekbinden en de Stellingwarver Schrieversronde organiseren in 2014 een manifestatie waarbij boekbinders werden uitgenodigd iets bijzonders te maken van het kunstboek *Van schossel tot slingerpad*. Er vloeide een tentoonstelling uit voort. Nog belangrijker: het leverde veertig banden op waarin beeldende kunst en Stellingwerper streektaalpoëzie een gelijkwaardige plek hebben gevonden en elkaar versterken.

Een boek behoort niet beoordeeld te worden op het uiterlijk, maar in dit geval kan het geen kwaad. Het loont om daarna ook de inhoud te bewonderen. Om de beelden van Peter Hiemstra, de schilderijen van Christiaan Kuitwaard en de gemengde technieken van Marjolein Spitteler te bekijken, om de gedichten van Willem Jan Teijema, Roely Bakker en Christine Mulder te lezen.

Zowel beeldend kunstenaars als dichters lieten zich inspireren door het thema ruimte. Beide disciplines hebben elkaar uiteindelijk gevonden in een liefdevol huwelijk waarbinnen iedereen zijn gang mag gaan: „In de zonne/ stao ik/ mit zien klauwen/ in mien ziel/ volg ik/ de voegel/ veerder/ naor ginder/ daor/ waor ik/ gaon kan.” (JvR)

Strunen in de taoltuun

Tussen 2008 en 2013 schreef Abel Darwinkel voor de Drentse pagina Schepers Erf van *Dagblad van het Noorden* de rubriek Strunen in de taoltuun. Vorig jaar werden onder dezelfde naam 45 afleveringen gebundeld. Hiermee dingt Darwinkel, in het dagelijks leven verbonden aan het Huus van de Taol in Beilen, mee naar de DvHn Streektaalprijs. Hij heeft divers streektaalige publicaties op zijn naam staan.

In *Strunen* behandelt Darwinkel op lichtvoetige wijze allerlei aspecten van het Drents; van gezegden en opmerkelijke woorden tot af en toe een lesje in grammatica. Grappig zijn vaak de zogeheten apologetische spreekwoorden, die zó gaan: 'Beter laot as nooit zee de boer, toen zien zeun van zestig jaor trouwen ging'. Of zo: 'Alles met maot, zee de snieder en gaf 't wief wat met de elstok'.

Bekende namen, oude gewoonten en gebruiken, beroepen, voetballen: een breed scala aan onderwerpen komt voorbij, in alle varianten van het Drents en met verwijzingen naar talen als het Nederlands, Engels, Duits en Fries. (JW)

Weerzain

Als begunstigersboek 2014 van de stichting t Grunneger Bouk viel de verhalenbundel *Weerzain* van Chris Kiel in vruchtbare aarde. In die zin dat het boek van de 71-jarige debutant uit Warffum meteen bij 3000 begunstigers en donateurs op de mat viel. Al voordat er één exemplaar was verkocht, bereikte het een groot publiek.

En een groot lezerspubliek is wat *Weerzain* verdient. Verhalen in de streektaal die ook nog eens ergens over gaan; die vermaken, verontrusten, vervreemden en een heel enkele keer vervelen. Het moet tenslotte ook weer niet al te lollig worden. Een ziektebeeld waaraan nogal wat streektaaluitingen aan lijden.

Kiel, geboren in Holte bij Onstwedde (Westerwolde), is oud-leraar Nederlands. Hij kent zijn klassieken, is zich bewust en weet het een en ander van stijl en compositie. Vijftien versies van één verhaal zijn geen uitzondering. De productie is niet overdreven groot. „Het is geen aangename werk en fantasie laat zich niet dwingen”, zegt hij er zelf over. „Als je meer wilt dan een huis-, tuin- en keukenverhaal, blijft de productie beperkt. Daar komt bij dat ik veel aandacht besteed aan secuur taalgebruik.” Hopelijk blijft Kiels productie niet zo beperkt dat er geen tweede boek komt. (LvK)

B'Art

Een Drentse verrassing in 2014 was zeker de geboorte van het cultuurboek *B'Art 2015* van het Huus van de Taol. Een fraai vormgegeven jaarboek met teksten in het Nederlands en Drents, met een stortvloed aan foto's. De redactie heeft er een jaar aan gewerkt en is inmiddels druk doende met de tweede aflevering.

B'Art gaat over uiteenlopende zaken, waarmee schijnbaar moeiteloos 224 pagina's konden worden gevuld. Met thema's als kunst, cultuur, sport, architectuur, ondernemen, natuur en gastronomie; dat laatste met medewerking van enkele beroemde Drentse restaurants.

Cultboek *B'Art* bevat interviews met enkele bekende Drentse Nederlanders: wielrenster Marijn de Vries en musicalster Tony Neef. De Drentse schrijver Dick Blancke brengt een oude legende tot leven: de theatergroep Turf Jenever Achterdocht, kortweg TJA. Prachtig plaatwerk in een productie over de TT, poëtische fotografie uit het natuurgebied Bargeveen, een vleugje erotiek: *B'Art* is zogezegd een gelukkig samenspel van factoren, om de krant nog eens te citeren. (JW)

De nije man

Eerst was er de roman van Thomas Rosenboom, toen volgde een theatervoorstelling op locatie bij Appingedam en uiteindelijk was er *De nije man* van theatergroep Waark. Meer dan dertig theaters werden tot eind vorig jaar bezocht. Gelukkig is er een videoregistratie bewaard gebleven.

Ging de aandacht in Appingedam naar de werf, Waark liet zien wat er binnenskamers gebeurde. „De spanning tussen de praatzieke, gedachte-kronkelende Bepol en zijn tot gekmakens toe zwijgende knecht en latere schoonzoon Niesten, wordt op de vierkante meter uitgespeeld,” schreef deze krant.

Hoofdverantwoordelijke voor de setting is regisseur Frederieke Vermeulen. Zij koos een vorm waarin de zeggings- en zwijgkracht tot uiting konden komen. En zo belanden we bij Gré van der Veen die de Groninger dialogen voor haar rekening nam: krachtig, afgemeten, elk woord en elke klank op het juiste moment.

Veertig jaar bestaat Waark inmiddels. De theatergroep lijkt in de bloei van haar leven. Want na de zegenreeks van *Haardloper Huzengoa* en het succes van *De nije man* wacht ons dit jaar alweer nieuwe Groninger topproductie, over H.N. Werkman. (JvR)

De Bosklopper Tapes

Bert Hadders en De Nozems is rock-'n-roll op z'n veenkoloniale: d'r op of gain vreten. Niet voor niets kreeg de cd *De Bosklopper Tapes*, waarmee Hadders (Tweede Exloërmond, 1962) en de Nozems zijn genomineerd voor de DvHn Streektaalprijs 2014, vier sterren in deze krant. „Een nieuw hoogtepunt in de streektaalmuziek”, luidde het oordeel. En zo is dat.

Aan *De Bosklopper Tapes* klopt alles: de muziek, de teksten en het verhaal er omheen van de bijzondere vondst van de veldopnamen van Gradus J. Bosklopper. Deze volkenkundige zou in de jaren vijftig en zestig liedjes met een bandrecorder opgenomen. Bert Hadders en De Nozems zetten deze vondst na een halve eeuw opnieuw op de plaat en doen dat met een piekfijn gevoel voor de veenkoloniale couleur locale, gewoonten en het taalgebruik.

Het Bosklopperjaar 2014 moet een vervolg krijgen in de multimediale voorstelling *Iemandsland*: over de betekenis van, de herinnering aan en de gevolgen van het leven in de Veenkoloniën van de jaren zeventig: desastreus dus en met verstrekken- de gevolgen. En dat daar met net zo'n fijne registratie van mag komen als *De Bosklopper Tapes*. (LvK)

Twijduustern

Harry Niehof is de bakkerszoon uit Middelstum met een voorkeur voor de avond of nacht. „Dan wordt het leuk en spannend”, liet hij in deze krant optekenen. Met dat in het achterhoofd is *Twijduustern*, de schemering, een perfect moment van de dag voor Niehof (1955). Dan kan het nog alle kanten op.

Twijduustern is zijn vierde solo cd in de streektaal, na *Altied Onderwegens*, *Straks is t weer janken* en *Golf noa Golf* en in deze krant bekroond met drie sterren. „De taal maakt het verschil”, aldus de recensent. „als Niehof in het Engels zou zingen, zouden we veel minder plezier aan hem beleven.”

Muzikaal zegt Niehof, wiens licht hese stem vergeleken wordt met die van wijlen J.J. Cale, de voorkeur te geven aan één juist getroffen toon waarin de ruimte van het Noorden doorklinkt. Rampspoed wordt niet geschuwd, getuige een nummer als *Swaarde Wolken* over de aardbevingen. In een interview zei Niehof dat het een klotesituatie is in Groningen die niet lijkt te verbeteren. „De mensen zijn boos en onzeker en gedepreemd door de manier waarop ze behandeld worden.” (LvK)

